

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

A szakvélemény címe: Adatbázis szerzői jogi és kapcsolódó jogi (sui generis) védelme

Ügyszám: SZJSZT – 16/10.

A szakvélemény szövege

A Rendőrség által feltett kérdések:

1. Nyilatkozzon a szakértő arra vonatkozóan, hogy az N. Kft. sértett által, saját weblapon üzemeltetett és forgalmazott szoftver adatbázis a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény [Szt.] 7. §-ában foglalt gyűjteményes műnek minősül-e?

2. Nyilatkozzon a szakértő arra vonatkozóan, hogy az NN. Kft. weblapján /2009. 03. 06. napon közokiratba foglalt és jelenlegi állapotát tekintve/ található adategyüttesek az Szt. 7. §-ában foglalt gyűjteményes műnek minősülnek-e.

3. Nyilatkozzon a szakértő arra vonatkozóan, hogy a sértett N. Kft. által létrehozott eredeti, saját adatbázis milyen vagyoni értéket képvisel?

4. Nyilatkozzon a szakértő arra vonatkozóan, hogy az adatbázis megszerzése milyen jellegű haszonhoz vagy előnyhöz juttatja az azt ellenérték nélkül megszerzőt?

5. Jelölje meg a szakértő az előny mibenlétét, összecszerúságát.

6. A szakértő egyéb észrevételei.

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

Az eljáró tanács az alábbiakat kívánja előrebocsátani.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8.§ (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást (...)”. Az eljáró tanács szakvéleménye meghozatalakor a Megkereső által rendelkezésre bocsátott adatok és iratok alapján hozta meg szakvéleményét.

Ad 1. A Szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: „Szt.”) 7.§-a (1) bekezdése értelmében szerzői jogi védelemben részesül a gyűjtemény, ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű. A védelem a gyűjteményes művet megilleti akkor is, ha annak részei, tartalmi elemei nem részesülnek,

illetve nem részesülhetnek szerzői jogi védelemben. Az eljáró tanács ezen a helyen hivatkozni kíván az SzJSzT 38/06-os szakvéleményére, amely az alábbiakat tartalmazza:

„A gyűjteményes művekre vonatkozó védelem feltétele – az Szjt. megfogalmazása szerint – azonos a szerzői művek esetében általában alkalmazandó egyéni, eredeti jelleg követelményével, a magyar jogalkotó ugyanis e két fogalommal azonosította az irányadó nemzetközi egyezmények „intellectual creations” fordulatát. (Berni Unió Egyezmény 2. Cikk (5) bekezdése; TRIPs Egyezmény 10 Cikk (2) bekezdése; WIPO Szerzői Jogi Szerződés 5. Cikk) Az Szjt. terminológiája összhangban van továbbá az Európai Közösség vonatkozó meghatározásával, amely szerint pl. a számítógépi program is akkor védendő, „ha eredeti abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotása” (91/250/EGK irányelv 1. cikk 3. pont). Az adatbázis, mint olyan pedig akkor részesül szerzői jogi védelemben, ha tartalmának válogatása vagy elrendezése okán „a szerző saját szellemi alkotása.” (96/6/EK irányelv, 3. cikk 1. pont).

Az összeválogatás alkalmazott elve elsősorban akkor tekinthető egyéninek, eredetinek, ha a gyűjtemény valóban válogatás eredményeként született meg, vagyis egy műveket, adatokat tartalmazó nagyobb halmazból a szerkesztő valamilyen egyéni, eredeti szempont alapján válogatja össze gyűjteménye egyes elemeit. Ez alapján az összeválogatás nem rendelkezik egyéni, eredeti jelleggel, ha az valamennyi, bizonyos tulajdonsággal rendelkező elemet (művet, adatot) tartalmaz (például a valamennyi budapesti telefon előfizető adatai). Ugyancsak nem tekinthető összeválogatásnak a „gyűjtemény”, ha az csupán egy, vagy az összes elem számához képest elenyésző számú tételt tartalmaz.

Az elrendezés elsősorban akkor tekinthető egyéninek, eredetinek, ha az meghaladja a nyilvánvaló sorrendbe illeszthető tulajdonságok alapján (például kezdőbetű, súly, hossz) történő automatikus rendezést.”

Az eljáró tanács a fentiek előrebocsátást követően azt állapította meg, hogy az N. adatbázisa szerzői jogilag nem védett elemekből (adatokból) áll. Megállapította továbbá, hogy az adatbázis sem annak összeválogatása, sem pedig elrendezése okán nem rendelkezik olyan egyediséggel, eredetiséggel, amely alapján gyűjteményes műként szerzői jogi oltalmat élvezhetne. A tartalmi elemek összeválogatása kapcsán az eljáró tanács azt jelzi, hogy az adatbázis összeállítója nyilvánvalóan arra törekedett, hogy az adatbázis adott kategóriába tartozó adatokat minél teljesebben tartalmazza. Az adatbázis összeállítója az elemek elrendezése során továbbá az általánosan elfogadott, illetve alkalmazott módot alkalmazta, egyebek mellett azért, mivel az adatbázisnak együtt kell működnie a GPS gyártók által alkalmazott navigációs szoftverekkel.

A fentiek mellett azonban azt is meg kell vizsgálni, hogy az adatbázis nem minősül-e az Szjt. 60/A.§-a értelmében adatbázisnak, és annak előállítója ezért nem jogosult-e az Szjt. XI/A. fejezete szerinti kapcsolódó jogi (sui generis) oltalomra. Az Szjt. 60/A.§ (1) bekezdése szerint adatbázis az önálló művek, adatok vagy egyéb tartalmi elemek valamely rendszer vagy módszer szerint elrendezett gyűjteménye, amelynek tartalmi elemeihez – számítástechnikai eszközzel vagy bármely más módon – egyedileg hozzá lehet férni. Miután az eljáró tanács megvizsgálta az N. adatbázisát, megállapította, hogy az megfelel az Szjt. szerinti definíciónak, vagyis az adatbázisnak minősül. Önmagában ez a körülmény ugyanakkor nem alapozza meg az adatbázis szerzői jogi oltalmát, mivel az Szjt. 61.§ (1) bekezdése szerint ennek feltétele, hogy az adatbázis gyűjteményes műnek is minősüljön.

A szerzői jogi védelem mellett azonban az Szjt. 84/A.§-ának (5) bekezdése szerint az adatbázis előállítóját *kapcsolódó jogi* (sui generis) oltalom is megilleti, ha az adatbázis tartalmának megszerzése, ellenőrzése vagy megjelenítése jelentős ráfordítást igényel.

Az Szjt. annak kérdésében nem foglal állást, hogy milyen típusú, illetve mértékű ráfordítás tekinthető „*jelentősnek*”, e kérdésben ezért az eljáró tanács az SzJSzT korábbi – elsősorban a 23/08-as, 31/08-as 05/10-es számú – szakvéleményeire, illetve az Európai Bíróság esetjogára – elsősorban a C-203/02, C-46/02, C-44/02, C-338/02 számú ügyekben hozott ítéletekre – támaszkodik. Ezek alapján az eljáró tanács megállapítja, hogy a jelentős ráfordítás szempontjából nem vehetőek figyelembe azon költségek, amelyek az adatbázisban megjelenő tartalmi elemek „létrehozására használtak fel” (C-203/02 ítélet 33. pontja). Ugyanakkor e ráfordítások között kell számba venni egyebek mellett azokat, amelyek a „meglévő tartalmi elemek keresésére és az említett adatbázisban történő összegyűjtésére” használtak fel” (C-203/02 ítélet 33. pontja).

M. G. tanúkihallgatásáról a megkereséshez csatolt jegyzőkönyv szerint az N. Kft. üzletkötőket alkalmazott, akik különböző cégeket kerestek meg abból a célból, hogy a vállalkozások egyes adatait hirdetésként, a GPS-ek által értelmezhető adatbázisba rendezzék (ld. jegyzőkönyv 4. oldalának első bekezdése).

Az N. Kft. honlapján – a vizsgálat napján – elérhető általános szerződési feltétel (www...hu) szerint a megadott adatokat az adatbázis előállítója – például a nyelvhelyesség (ld. III.2. pont), jogszabályi megfelelés (IV. 2. pont), technikai feltételek (VI.2. pont) szempontjából – ellenőrzi, az adatbázisban tárolt adatok feldolgozásához, tárolásához informatikai rendszert üzemeltet.

Az üzletkötői hálózat fenntartása, az informatikai infrastruktúra kialakítása és üzemeltetése, a begyűjtött adatok ellenőrzése az eljáró tanács megítélése szerint olyan költség, amelyet a jelentős ráfordítás szempontjából figyelembe kell venni, illetve ezek összessége alapján megállapítható, hogy az N. Kft. által létrehozott adatbázis jelentős ráfordítással jött létre, így annak előállítója, az N. Kft. jogosult az adatbázis kapcsolódó jogi (sui generis) oltalmára.

Ad 2. Az eljáró tanács megállapítja, hogy az NN. honlapján (www...hu) a közokiratba vétel napján, illetve a vizsgálat elvégzése napján található adatajegyzétek ugyancsak nem minősülnek az Szjt. 7.§-ában meghatározott gyűjteményes műnek. Tekintettel arra, hogy az NN. adatbázisának jogosulatlan felhasználása a jelen ügyben nem merült fel, az eljáró tanács nem vizsgálta meg, hogy az NN. Kft. jogosult-e kapcsolódó jogi (sui generis) oltalomra, vagy sem.

Ad 3. Az eljáró tanács úgy ítéli meg, hogy önmagában az adatbázis vagyoni értékének szerzői, illetve kapcsolódó jogi relevanciája jelen ügyben nincsen. Az eljáró tanács továbbá felhívja a figyelmet arra, hogy a 156/1999. (XI.3.) Korm. Rendelet fent már hivatkozott szabályai értelmében, a szakvéleményt a rendelkezésére bocsátott iratok és adatok alapján köteles meghozni, ezek azonban nem tartalmaznak kellő információt az eljáró tanács számára a vagyoni érték megállapításához. Ugyanakkor a bekerülési költségek, vagyis az előállítás során eszközölt ráfordítások megbecsülése tárgyában a Szakértő Testület korábban már állást foglalt, ezért az eljáró tanács ezen a helyen hivatkozni kíván a 31/08-as és a 19/09-es

szakvéleményekre. Ezek szerint a ráfordítások „számbavételéhez támpontot nyújthat az Európai Bizottság Belső Piac és Szolgáltatások Főigazgatóságának 2005. december 12. napján kelt, az adatbázisok jogi védelméről szóló 96/9/EK Irányelv első kiértékeléséről szóló munkaanyaga, amely az európai adatbázis előállítóktól kapott információk alapján előfordulási gyakoriságuk szerinti sorrendbe szedte az adatbázisokkal kapcsolatos jellemző ráfordításokat (Commission of the European Communities DG Internal Market and Services Working Paper - First evaluation of Directive 96/9/EC on the legal protection of databases, 17. o.; a fordítást az angol nyelvű eredetiből az eljáró tanács készítette, hivatalos fordításnak nem tekinthető):

"4. ábra – az európai adatbázis ipar ráfordításai

<i>Milyen jellegű ráfordításokat eszközölt?</i>	<i>A válaszadók %-ában</i>
<i>Informatika</i>	<i>85.1%</i>
<i>Személyi állomány az adatok feltöltéséhez</i>	<i>69.3%</i>
<i>Személyi állomány az adatbázis üzemeltetéséhez</i>	<i>65.3%</i>
<i>Adatbázis marketingje, reklámozása</i>	<i>64.4%</i>
<i>Személyi állomány az adatok összegyűjtéséhez</i>	<i>63.4%</i>
<i>Adatok megszerzése</i>	<i>62.4%</i>
<i>Engedélyek</i>	<i>58.4%</i>
<i>Irodahelyiség</i>	<i>35.6%</i>
<i>Egyéb</i>	<i>21.8%</i>

Az eljáró tanács úgyszintén hivatkozni kíván az adatbázis előállítással foglalkozó magyarországi vállalkozások érdekképviselői szervezeteként működő M. gyakorlatára, amely szervezetnek a megkereső is tagja. Az eljáró tanács rendelkezésére álló információk szerint a M. gyakorlata úgy összegezhető, hogy az adatbázis előállítással összefüggő költségek vizsgálata során az alábbi költség-elemeket kell rendszerint figyelembe venni:

- 1. Az adott adatbázis készítésére elkülöníthető munkabér és járulék költségei (munkaszerződések alapján, kifizetések)*
- 2. Gyűjtőkör költsége (alvállalkozói stb. szerződések, számlák, kifizetések)*
- 3. Technológia-üzemeltetés (számítógép, szoftver, stb. amortizáció, kommunikáció, munkabér, szerződések, számlák, kifizetések stb.) és fejlesztés igazolt költségei*
- 4. Marketing, terjesztés igazolt költségei (szerződések, számlák, kifizetések)*
- 5. Munkabér arányos rezszi költség ráterhelés (összes fel nem osztható költség/munkaóra alap szorozva az elkülönített 1. pontban meghatározott munkaóra mennyiséggel)*

A fenti költségelemek figyelembevételével – a M. gyakorlata szerint – akkor tekinthető a ráfordítás jelentősnek, ha a ráfordítás az adott vállalkozás összköltségéből 30-50 % feletti részesedést, vagy legalább egy felsőfokú végzettségű ember egy évi munkájának költségét képezi.”

A fenti szempontok alapján – az ahhoz szükséges adatok beszerzését követően – állapítható meg az adatbázis bekerülési költsége, amit a vagyoni érték megállapítása során, az egyéb piaci körülményeket is számba véve kell figyelembe venni.

Ad 4-5. Első lépésként az eljáró tanács a rendelkezésére álló adatok alapján megvizsgálta NN. üzleti modelljét, amely az alábbiak szerint foglalható össze. Az NN. üzletkötői, illetve internetes honlapja segítségével összegyűjti, majd adatbázisba rendezi a GPS-es navigációt megkönnyítő tájékoztató pontokat, üzleti adatokat (Point of Interests - POI). Az adatbázisban tárolt adatokat ezt követően speciális, egyes GPS gyártók igényeihez igazodó formátumban az NN. hozzáférhetővé teszi a GPS gyártóknak (ld. B. G. tanúvallomása), illetve az adatokat ingyenesen hozzáférhetővé (letölthetővé) teszi a céges honlap látogatóinak. Az eljáró tanács megítélése szerint az NN. célja, hogy adatbázisa minél szélesebb körben kerüljön használatra, ezzel maximálható ugyanis ügyfelei (tehát azon vállalkozások, amelyek megrendelték céges adataik adatbázisba rendezését) üzleti haszna. Egyértelműen erre utal az N. Kft-nek megkereséshez csatolt – és B. G. 2009. május 25-én kelt tanúvallomás szerint szövegében az NN. Kft. által alkalmazott nyomtatvánnyal azonos szövegű – megrendelő nyomtatványa, amely kimondja, hogy (...) az NN. Kft.(...) minden rendelkezésre álló eszközzel segíti a letöltések számának növelését”.

Az Szjt. 84/A.§ (1) bekezdése értelmében ugyanakkor az N. engedélye szükséges az adatbázisa, vagy az adatbázis jelentős részének nyilvánosságához közvetítéséhez. Ez az engedély ugyanakkor – következően abból, hogy az Szjt. 55.§-a a felhasználási szerződésekre vonatkozó szabályokat nem terjesztette ki a kapcsolódó jogi jogosultakra – bármely módon, így akár ráutaló magatartással is megtehető.

Az N. honlapja – a jelen szakvélemény készítése idején – az alábbi szöveget tartalmazta: „A jelen oldalakon található információk bármilyen jellegű felhasználása kizárólag az N. Magyarország Kft. írásos engedélyével lehetséges. Minden jog fenntartva. Copyright © 2007 N. Kft. (...)” (Az eljáró tanács a szükséges információk hiányában azt nem vizsgálhatta, hogy a jelen ügy tárgyát képező cselekmény idején található volt-e ilyen tájékoztatás a honlapon.) Az idézett szerzői jogi tájékoztatásnak ellentmond, hogy a honlap „Ingyenes POI letöltés” menüje hozzáférhetővé teszi, és részletes technikai útmutatóval megkönnyíti az adatbázis letöltését, alkalmazását, szerzői jogi értelemben az adatbázis, illetve jelentős részének az Szjt. 84/A.§ (1) bekezdés szerinti többszörözését. A fenti körülmények együttes értékeléséből az eljáró tanács számára az következik, hogy az N. Kft. mindenki számára engedélyezni kívánja adatbázisának Szjt. 84/A.§ (1) bekezdés szerinti többszörözését, ezen túl azonban az adatbázis bármilyen más felhasználását – így a jelen ügy szerinti nyilvánosságához közvetítését is – felhasználási szerződés megkötésétől teszi függővé.

Az eljáró tanács ezt követően az alábbi kérdésekre kereste a választ:

- a) felhasználták-e az N. Kft. adatbázisát,
- b) ha igen, ez a felhasználás jogszerű volt-e,
- c) jogszerű felhasználás esetén milyen díjat érvényesíthetett volna az N. Kft.?

Az eljáró tanács a dr. R. K. közjegyzőhelyettes által 2009. március 6. napján felvett tanúsítvány alapján azt állapította meg, hogy a NN. honlap üzemeltetője megvalósította az N. Kft. adatbázis jelentős részének az Szjt. 84/A.§-a (1) bekezdés b) pont szerinti felhasználását (nyilvánosságához közvetítését).

A megkereséshez csatolt iratok alapján az eljáró tanács továbbá alappal valószínűsíti, hogy a NN. honlap üzemeltetője számára az N. Kft. nem engedélyezte adatbázisa jelentős részének

nyilvánossághoz közvetítését.

A jogosulatlan felhasználás több tekintetben hátrányos lehet az N. Kft-nek, illetve jelenthet jogosulatlan előnyt az NN. Kft-nek, ezen hátrányoknak, illetve előnyöknek azonban csak egy része értékelhető szerzői jogi szempontból. Kétségtelen például, hogy az adatbázis jogosulatlan használója mentesülhet az adatok összegyűjtésének, feldolgozásának, ellenőrzésének költségétől, ez az előny azonban szerzői jogilag nem értékelhető. A szerzői jog szempontjából ugyanis annak van jelentősége, hogy a jogosult (tehát az adatbázis előállítója) milyen díjazástól esett el a jogosulatlan felhasználás következtében, a folyamatban lévő büntetőeljárás szempontjából pedig továbbá annak, hogy ennek mértéke meghaladta-e a Btk. 138/A.§-ában meghatározott valamely értéket.

Tekintve, hogy az okozott vagyoni hátrány számos olyan ténytől – így például a felhasználás időbeliségétől, a lehívások számától – függ, amely nem áll az eljáró tanács rendelkezésére, ezért az eljáró tanács nem tud megállapítást tenni a vagyoni hátrány mértéke vonatkozásában. Az ilyen állásfoglalást az is nehezíti, hogy a jelen ügy tárgyát képező adatbázisok kapcsán az eljáró tanácsnak nincs ismerte olyan piaci gyakorlatról, amely a GPS-POI adatbázisok nyilvánossághoz közvetítése esetén általános elfogadott lenne.

Az eljáró tanács rögzíteni kívánja azonban azt is, hogy a vagyoni hátrány megállapítása során nem lehet figyelembe venni azt a bevételt, amely az NN. Kft. úgy ért el, hogy egyes vállalkozásokkal megállapodott annak adatainak – hirdetésként történő – adatbázisba rendezéséről. Ez a tevékenység ugyanis szerzői jogi szempontból semmilyen módon nem érinti az N. Kft. által előállított adatbázist. Az N. Kft-t ért kár megállapítása során – szerzői jogi szempontból – ugyancsak nem lehet figyelembe venni azt a kárösszeget, amelyet az NN. Kft. előfizetői esetleg azért szenvedtek el, mivel olyan szolgáltatásért is fizettek, amelyet az NN. esetleg nem tudott számukra szerződés szerűen teljesíteni.

A vagyoni kár megállapítása során figyelembe kell venni, hogy az N. Kft. adott-e már, és ha igen, milyen jogdíj ellenében engedélyt más vállalkozásnak arra, hogy az adatbázisát, vagy annak jelentős részét nyilvánossághoz közvetítse. Vizsgálandó továbbá az is, hogy az érintett adatbázis milyen ráfordítással volt előállítható, minél magasabb ugyanis ez az érték, annál magasabb lehet az adatbázis felhasználási engedély értéke is. Ezek az információk azonban nem állnak az eljáró tanács rendelkezésére.

A fenti körülmények ismeretében az eljáró tanács azt valószínűsíti, hogy az okozott kár mértéke a húszezer forintot meghaladta, de az a kétmillió forintot semmilyen körülmények között nem haladhatta meg.

Ad 6) Az eljáró tanács egyéb észrevételt nem kíván tenni.

Budapest, 2010. augusztus 19.

dr. Mlinarics József
a tanács elnöke

dr. Békés Gergely
a tanács előadó tagja

Vilhelm Zsolt
a tanács szavazó tagja